

Gesamtband I.

Nr.

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

11.

12.

13.

14.

15.

16.

17.

18.

19.

20.

21.

EXCELLENTISSIMI
ARNOLDI CORVINI
DIGESTA JURIS,

^{per}
APHORISMOS

Strictim explicata,
OCTODECIM DISPUTATIONIBUS,
PRÆSES,

JOACHIMUS Berger /

D. & Prof. Publ.

ac

Perpetuus Respondens

ADAMUS FRIDERICUS à Thofz /

Eqves Variscus,
publico discursui sistunt.

WITTENBERGÆ

Imprimebat JOHANNES HAKEN:
ANNO M.DC.LXIX.

EXCELLEN-
TIS-
SIMO
D. N. STR
cum proluxa
lute
transmittit

Q. D. B. V.

Vi in Aulis Principum, & Re-
rumpublicarum oculis aliquando cum o-
mnigenâ utilitate vivere anhelant, Illud,
non tantum omnibus Christianis, Rerum
Dominis, sed & Turcis, usurpatum, diver-
so tamen modo, rei regundæ Medium
quàm salutare, *JURISPRUDENTIAM RO-*
MANAM, calleant examussim necesse est: In libro hoc
Juris Augustissimo Disciplinarum partim quæ orationem,
partim quæ Rationem perpoliunt, & instar adminiculorum
habent: deinde aliarum multò nobiliorum, quas Scientifi-
cas, juxtimque Præcticas Consuetudo, penes quam jus &
norma loquendi est, meritissimo suo dixit. clarissima exem-
pla prostare, *Matthæus Wesenbesius*, *Albericus Gentilis*,
Antonius Del' Rio, *Turaminus*, *Henricus Gebhardus*, *Benedi-*
ctus Winclerus, aliique ostenderunt sine affectu satis, qui scri-
ptis triumphant; ac in EADEM Singulas Virtutes juberi, seu
vi quadam singulari roborari, vitiâque prohiberi, Nobilissi-
mus Jctus *Erasmus Ungepauerus* suis inculcavit & Scripto cõ-
testatus est. De Politicâ Prudentiâ paucillum exinde refer-
re, fortean nostris jucundum foret; nî prolixum. Scribit
Papinianus alta mentis Jctus *L. XLIII. D. de Religios. & Sum-*
is. Eun.

Propter publicam UTILITATEM strictam rationem,
insuper habemus.

Qui locus licet Scholiis Insignium Doctorum illustris sit, ex
se tamen *JURISPRUDENTIAM*, quàm laudo, maculasse
videri poterat; cum rationem, quæ alias Romanæ Legis o-
mnem facit paginam, Utilitati publicæ postponat, quæ ta-
men

men haut rarò , jure æquoque susque deque habito, latè re-
gnare solet. Sed nolim ira de Papiniani sententiã judices;
*à rectâ ratione, verba sunt Dn. Conringii in Dedicatione
ad Veram JurisPrudentiam Joachimi Poppers; & ab I-
psorummet optimorum Juris Romani Conditorum sen-
sentiã aberrant, qui Leges positivas Civiles nullo certo
niti fundamento, sed solo cæco arbitrio stare vel cadere
arbitrantur.*

Sic omninò est, inter ea, quæ JurisPrudentiæ nostræ funda-
menta jacta esse gloriamur, non infimum est, CIVILIS U-
TILITAS; audi, instar omnium, è tripode loquentem Mo-
destinum *L. XXV. D. de Legibus:*

*Nulla juris ratio, aut Æquitatis Benignitas patitur, ut
que salubriter pro UTILITATE Hominum introducun-
tur, ea nos duriore interpretatione, contra Ipsorum
commodum producimus ad severitatem;*

ubi, ni fallor, sed qui falleret cum Modestino sentiens, Jctus
ex Ipso Jure Morali effloruisse humanam UTILITATEM
largiter contestatur; etenim quod in publicum UTILE est, i-
dem & salutare; utrumq; v. hoc æterno Juri & rectæ Rati-
oni respondet, cum jus hoc nobiscum natum UTILITA-
TEM illam amplexetur ac in manibus habeat, nec patiatur,
ut, qualis quantaque sui naturâ sit, talem sese ubivis non
præstet. Ut verò constituti Romani Juris UTILITATEM
exactius adsequaris, assevero audenter, eandem esse Ipsam
ÆQUITATEM: cito, quem hîc sequor, locupletem testem
Ulpianum L. I. D. de Exercit. Action. dum scribit;

*UTILITATEM hujus Edicti patere nemo est, qui igno-
ret: nam cum interdum ignari, cujus sint conditionis,
vel quales, cum Magistris propter navigandi necessita-
tem contrabamus, ÆQUUM fuit; &c.*

ubi, quam primum Jctus allegaverat UTILITATEM, mox
verso stilo ut Orator optimus, eandem ÆQUITATEM esse
defendit: rursus iterumque *Dn. Conringium d. l. consistentem
habeo, cujus verba hæc recito:*

A a

Si be

*Si bene rem explices, est ipsemet Naturalis Justi propi-
& mater aequi; UTILITAS videlicet Natura ejus, quae
humano est generi communis.*

Ex hoc **JURE ROMANO** solo, qui alias Artibus ad Hu-
manitatem pertinentibus satis instructus est, & non limis &
morficantibus oculis **JUS ILLUD** inspexit, de **MAJESTA-
TIS JURIBUS** Ecclesiasticis ac Secularibus in universum o-
mnibus, nullo extrinsecus adsumto, verba facillimè faciet:
siq̄e occasio tulerit, sigillarim de Juribus Belli, Foederum,
Legationum, Legum, Magistratuum, Nundinarum, Com-
merciorum, aliarumque rerum, quibus Respublica con-
stat, discurret ad publicam utilitatem ejusdem Juris Consul-
tus: argum. §. fin. proœm. Institut. Imperialium. Ut silentio
præteream, quod **HUJUS JURIS SCIENTIAM CALLENS**,
nec falli facile possit, nec alios unquam fallat, scit enimquã-
do & ubi *cauto* opus sit: & cavet, quod Plutarchus de Educa-
tione Liberorum habet, ne lapis super lapide sedeat: allego
testimonium *Caroli Molinæi*, qui, uti in vita Ejusdem præ-
missa Tractatu de Commercio, Contractibus, Usuris & Redi-
tibus habetur, bonus Autor est, è cujus Scriptis plurima
Decisiones eruta fuerunt, transferuntq̄; in Decreta Sena-
tus aut Consuetudines novas; *Ille v. Quest. V. num. 113. fol. 97.*
ita scribit:

*Veteres Illi: Jcti nedum Philosophia & Theoria, sed
Commerciorum Praxisq̄, & rerum omnium politicarum
fuerunt peritissimi, ut in omnibus justum ipsum Medium
civile & aequabilitatem summam sequantur; non enim
potuisset unquam, ne nunc quidem, post tot secula, potest
jubilior & aequabilior in perpetuum aestimatio fieri.*

& hoc vel ided, quod JurisPrudentia Romana vel ipsam re-
ctam rationem, vel Reipublicæ Statui convenientem ratio-
nem ex se fortissimè spiret: quorsum reverenter refero
MARTINI LUTHERI THEOLOGI uti sententiã, ita non i-
gnavã operã per vitæ tempus Summi, verba in der **Predigt ü-
ber**

ber das Evangelium Luc. an II. am Tage der Reinigung Ma-
riez fol. 26. fac. B. S. das ist &c. ibi :

Des Pappsts Gesetz ist nicht so gut als des
Kaisers sintemahl des Kaisers Gesetz nach
der Verunfft Gottes Ordnung ist ;

Fuere quidem, & nunc eheu sunt, qui omni sua arte non
tantum imminutum, sed & ad Indos & Garamantas relega-
tum voluere Sanctum hoc ROMULIDUM Jus, confisi inter
alia Rescripto IMPERATORIS FRIDERICI III. in seiner
Reformation apud Goldast. Tom. I. Constitut. Imperialium Art.
V. fol. 167.

Alle Doctores der Rechten / sie seind Geist-
lich oder Weltlich / im heiligen Römischen
Reiche Deutscher Nation, sollen nach laut
der fürgenommenen Reformation, an kei-
nem Gerichte bey keinen Rechten / auch in
keines Fürsten oder andern Råthen mehr
gelitten / sondern ganz abgethan werden :
Sie sollen auch fürbas hin vor Gerichte o-
der Recht nicht weiter reden / schreiben oder
rath geben ; seitmalß Gott den Menschen
mit seiner eignen Weißheit bequadet und
versehen hat / so mag er in der neuen fürge-
nommenen Ordnung seines Rechts selbst
wohl warten.

& in Eiusdem Declaratione super hunc Artic. V. f. 171. en,
uti bene Doctis, ita lippis & tonforibus, æquæ nota jura, ut
in neutris discriminari queant. Tulisse Legem hanc Impe-
rat: Fridericum, addubitare vellem, quia Ipse vel in eo Au-
gustum Casarem æmulatus, quod Literatos diligeret : Sunt
alii, queis in corde acetum, quibus Decretum hoc nec pro-
batur, nec usu receptum, non vanæ conjecturæ sunt: ego ex

Cæsaris verbis respondere didici, quod felicissimus Ille. Re-
rum Dominus, uti Artic. VII. Imperatoria Jura, justitiâ &
æquitate splendentia haut antiquavit, ita ibidem JCris do-
ctis & conscientiosis suas haut abjudicavit laudes, nec exter-
minatos voluit; quinimò in d. Declarat. primâ Art. V. tribus
Juris Doctoribus jura profitendi, deque iisdem responden-
ti facultatem tribuit. Quoad cætera, ex secunda & cæteris
Declarationibus d. Artic. V. manifestum fit, à Cæsare illis
Doctoribus dicam scribi, qui fori & judiciorû inquinamen-
ta fuere. Nihil igitur est, quod Arti huic ex se vitio verti
possit, vitia hic sunt eorum, qui Disciplinam hanc nun-
quam fideliter didicerunt, aut eâ pessimè abutuntur. Stu-
dium hoc juris oppidò necessarium & utile est illis, quos AN-
TIQUA PROSAPIA præ aliis evexit; è re hac *Josephus Sca-
liger Epistolâ CCCLXXVIII. ad suum Joannem à Woviers:*

*Studium Juris malim te persequi, neq. à tam bono
incepto desistere. Scis enim, eam viam esse uni-
cam hodiè illis, qui & summos honores consequi, &
(Principi) Patriq. prodesse volunt.*

Omnis enim unâ necum confitetur;

*Turpe esse NOBILI, Jus Romanum, quod in Ger-
maniâ altas egit radices, & Palladium quoddam
est, ignorare.*

ut fileam, quod. in toto Teutonum Imperio, nec Princeps
nec ResPublica floreat, in Quorum Dicasteriis, juxta Le-
gum Romanarum Tabulas, maximam partem non judice-
tur: est, quò hîc Dn. *Conringii de Civili Prudentiâ cap. III. fol.
34. ex osculer sensâ animi, sic n. scribit:*

*Fatemur utiq. & Nos, Prudentiam hanc Juris di-
gnam esse Prudentiâ cognomento. Fatemur de-
inde, absq. illâ, nec Civitatem aliquam feliciter
administrari posse.*

Jam dubius non hæreo, fore, ut brevi *Noster Conringius* & in
illam descendat sententiam, infinita in Jure Romano pu-
blici

blici Juris esse capita, deque Jisdem Artem illam insignitis
simè præscribere: Votum meum serium est: *Miretur Or-*
biliter atus, Dn. Conringium factū esse Juris Consultum Romanum.

Nunc Ille, cujus gratiā hoc exiguum scripsim⁹, debitā
laude non frustrandus. Est verò *Generosus atque No-*
bilissimus ADAMUS FRIDERICUS à Thos /
Eques Variscus, Fautor atque Amicus meus è paucis dile-
ctus: Hic per aliquot annos ad pedes Omnium Ordinum
Dn. Professorum in hac Leucorea quotidiebus sedens, dum
egregiam supellectilem Juris Romani & omnis Humanita-
tis sibi comparasset, in Aulā SUI PRINCIPIS, ac ubi aliās
DEUS siverit, jamjam animi dotes exponere jussus est Illis,
Quibus parere Ipsi volupe: valedicendum igitur vitæ ipsā
jucunditate jucundiori Academicæ: antequam verò statio-
nem hanc, quā optimè ornat, relinqueret Doctissimus
NOBILIS, brevi spatio, octodecim Disputationibus, AR-
NOOLDI CORVINI DIGESTA publicè, inaudiente ipsā A-
ltraā, solitā operā percurreret, quò Academia hac tota &
quivis bonus intelligere habeat, Se non Murcia & Vacunæ
litasse: VOS Strenuos Juris Romani Cultores, Ami-
cos meos singulares, rogatos velim, ut frequentetis sin-
gulis hebdomadibus (status verò & fixus huic negotio e-
rit dies Mercurii & quidem per antemeridianas hor-
ras tergeminas) indictas has Disputationes, scitis e-
nim, quò decora ingenia per applausum vestrum ad majora
excitentur; ita verò Nobilissimus vester Commilito di-
sputabit, ut compositum animum præ se ferat ubiq;: Rectè
enim Verulamius lib. VIII. Augment. Scientiarum:

Ludus (ut nunc fit) ferè apud omnes instituitur, &
aperitur ad altercationes & quæstiones de jure
multiplicandas, tanquam ostentandi ingenii
causā, atq; hoc est vetus malum; etenim, etiam
apud Antiquos gloria fuit, tanquam per Sectas &
factiones, quæstiones complures de jure magis so-
vere, quàm extinguere. Id ne fiat, providetor.
nec

nec fortean Vos indoctos dimittat. Omnibus enim notum facio, & vel ipsa invidia audiat, Hunc Nobilissimum à Thoſſ/ exaſciatum satis Literaturâ, non defultoriâ scientiâ, sed primùm simplici viâ, deinde verò exactissimâ diligentiam per partes JURIS ROMANI ivisse: Cumq; sæculum hoc nostrum vel, minimum, annuo spatio curriculum studii Legum absolvere optet, sintque Adolescentum Quidam, qui hujus Juris citissimè imbibendi gratiâ aliquot Germaniæ peragrante Academias, qui tamen domum reversi finem suum non obtinuerunt: nec enim habet Germania ullibi tales Antecessores, qui intra brevissimum tempus Jura, quibus per totum vitæ tempus utendum, instillare possent: non possum non in gratiam Meorum ex Epistolis JACOBI CRUCI Lib. V. Epist. ad ARNOELDUM VAN DER GRAVIUM Studiosum. f. 463. hæc laudasse:

Nulla tutior, quàm si fontes ipsos adeas, & viâ Regiã tendas, ad metam: Prescripta illa tibi à Sacratissimo Principe in Institutionibus, quas non legitantum à te, & relegi, sed & in succum veri & sanguinem volo & hortor. Quod enim in Theologia, Sacra Scriptura est: in Medicina Hippocrates: in Philosophia Sragirita: hoc in Jure Justinianus: Cui si ad majorem lucem, interpretem jungas, nihil veto. Manu te ducent ad sublimiora Sacra Themidos: Sed cave precipitantiam; seriùs enim absolvit, qui nimium properat. Littus hîc legere satius est, quàm in primis illis tirociniis in altum probebi, cujus profunditatem ingenui tui bolide non explorares, nec cymbulâ tuâ enaviges: matrandâ hæc studia, non temerè protrudenda: Factis semel solidè fundamentis, quicquid deinde superstruitur, perennat. Via hæc tibi ad Digesta & Codicem, quæ aliis se insinuabunt, devoratis his primis Astra ex principiis. Hæc Ille.

Adde Nicolaum Caussinum Jesuitam de Eloquentiâ Sacrà & Humanâ Lib. 12. cap. 22. de Ratione ediscendi juris fol. 621. & Dn. Anton. Gunter Fritziium Jctum Apologiã pro Jctis Orthodoxis contra D. Casp. Manziùm. Tandem Valere & favete, Dabam e Museo meo XVIII. Junij ANNO. M. DC. LXIX.

00A 6297

ULB Halle

3

002 927 276

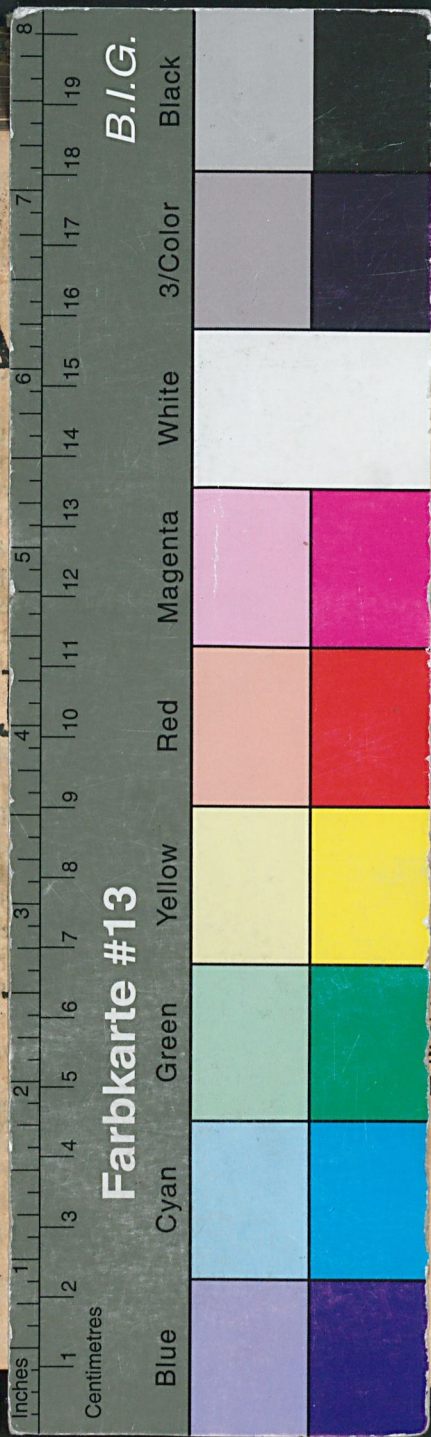
h + 56. f

V0 77

Rebo

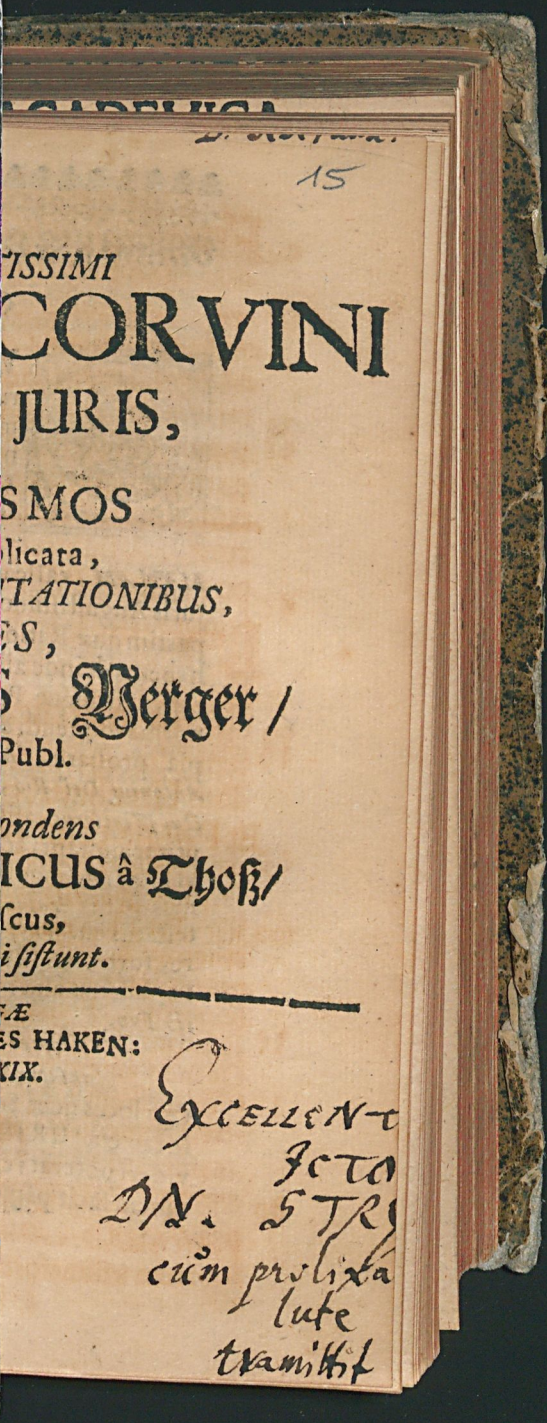

B.I.G.

Farbkarte #13

15

ISSIMI
CORVINI
JURIS,

SMOS
licata,
TATIONIBUS,
S,
S **Berger /**
Publ.

ondens
ICUS à **Thofz /**
cus,
sistunt.

AE
ES HAKEN:
KIX.

*EXCELLEN-
FACTO
DN. STR
cum prolixo
lute
transmittit*

